

УДК 336:[005.342:334.72-025.12]:351.824.1

*Б. О. Шевченко,**к. е. н., доцент, доцент кафедри політекономії,**Полтавський національний педагогічний Університет імені В. Г. Короленка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3952-5205>**Т. А. Непокупна,**к. е. н., доцент, доцент кафедри політекономії,**Полтавський національний педагогічний Університет імені В. Г. Короленка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4688-5954>**Л. І. Яковенко,**д. е. н., професор, професор кафедри політекономії,**Полтавський національний педагогічний Університет імені В. Г. Короленка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4512-7411>**Ю. М. Попова,**к. е. н., директор,**Комунальна установа "Агенція місцевого розвитку територіальних громад Полтавського району"**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1255-3350>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.12.45

ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

B. Shevchenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy,

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

T. Nepokupna,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy,

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

L.Yakovenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Political Economy,

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Y. Popova,

PhD in Economics, Director,

Communal Institution "Agency for Local Development of Territorial Communities of Poltava District"

FINANCES OF ECONOMIC ENTITIES AS A FACTOR IN ENSURING INNOVATIVE DEVELOPMENT PROJECTS OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF MODERN INDUSTRIAL POLICY

Стаття присвячена аналізу фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств у світлі реалізації державної промислової політики. Автори розглядають внутрішні та зовнішні джерела фінансування інновацій, зокрема прибуток, амортизаційні відрахування, банківське кредитування, лізинг, форфейтинг, франчайзинг та інші механізми. Наголошено на критично-му значенні фінансової спроможності підприємств для впровадження технологічних змін, цифрової трансформації та підвищення конкурентоспроможності. Виявлено обмеження, пов'язані з макроекономічною нестабільністю, високими кредитними ставками, консервативною банкі-

вською політикою та воєнними ризиками. Особливу увагу приділено ролі власного капіталу як базового ресурсу самофінансування інноваційної діяльності. Запропоновано напрямки удосконалення промислової політики з акцентом на підтримку фінансової автономії підприємств, податкове стимулювання, державно-приватне партнерство, розвиток альтернативних фінансових інструментів. Обґрунтовано, що ефективне фінансування інновацій потребує системного підходу, гнучких механізмів залучення капіталу та сприятливого інституційного середовища, що забезпечить сталий розвиток національної економіки в умовах глобальних викликів.

The article explores the role of enterprise finance in supporting innovative development within the framework of modern industrial policy. Emphasis is placed on the increasing significance of financial resources as a strategic factor for enhancing business competitiveness, accelerating technological modernization, and promoting structural economic transformation. The research identifies internal and external sources of innovation financing, including retained earnings, depreciation funds, founders' contributions, leasing, forfeiting, franchising, and investment loans. The authors analyze the limitations of bank crediting in Ukraine under macroeconomic instability, war-related risks, and conservative lending practices. Special attention is paid to the importance of financial self-sufficiency and capital reinvestment as key conditions for sustainable innovation activity. The paper highlights the necessity of state support instruments — such as tax incentives, concessional financing programs, public-private partnerships, and institutional guarantees — to mobilize internal financial capacity and direct it toward high-tech sectors. It is argued that the interaction between business and government in the context of industrial policy should be aimed at fostering long-term financial resilience and innovation-driven growth. Additionally, the paper investigates the criteria of innovation investment attractiveness, including profitability, payback periods, financial stability, and social relevance. The authors underscore that financial factors must be viewed alongside non-financial drivers, such as corporate reputation, sectoral specifics, and social responsibility — especially under conditions of war and geopolitical challenges. The conclusion emphasizes that innovation financing strategies require flexible, diversified, and risk-sensitive approaches that correspond to the dynamic needs of the economy and contribute to national competitiveness in the global landscape. A systemic and adaptive financing framework is essential to ensure the continuity and effectiveness of innovation processes across all stages of the enterprise lifecycle.

Ключові слова: фінанси підприємств, інноваційний розвиток, промислова політика, внутрішні і зовнішні джерела фінансування, інвестиційна привабливість, фінансова спроможність, альтернативні фінансові інструменти, проекти.

Key words: enterprise finances, innovative development, industrial policy, internal and external sources of funding, investment attractiveness, financial capacity, alternative financial instruments, projects.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах економічної нестабільності, стратегічної невизначеності та посилення глобальної конкуренції інноваційна діяльність набуває особливого значення як один із визначальних факторів сталого розвитку суб'єктів господарювання та зміцнення їхньої конкурентоспроможності. Сучасна промислова політика дедалі більше фокусується на підтримці інновацій як ефективному засобі структурної модернізації виробництва та раціонального використання ресурсного потенціалу.

Разом із тим реалізація інноваційного потенціалу підприємств безпосередньо залежить від їхньої фінансової спроможності. Саме фінансові ресурси визначають можливості суб'єктів господарювання щодо розробки, впровадження та масштабування інноваційних проєктів. У цьому контексті особливої актуальності на-

буває дослідження ролі власного капіталу підприємств, а також доступності зовнішніх джерел фінансування в системі ресурсного забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів господарської діяльності та реалізації промислової політики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Останні вітчизняні та зарубіжні наукові дослідження все активніше акцентують увагу на ролі фінансів підприємств як першорядного чинника їх інноваційного розвитку. Українські науковці розглядають власні фінансові ресурси як основу для формування внутрішньої інноваційної стратегії підприємств, особливо в умовах обмеженого доступу до зовнішніх джерел капіталу. Зарубіжні автори переважно підкреслюють важливість фінансової стійкості, здатності до реінвестування прибутку та ефективного управління фінансовими потоками для забезпечення сталого інноваційного зростання.

Загалом, сучасні дослідження — як українські, так і зарубіжні — сходяться на тому, що фінанси підприємств перестають бути лише інструментом забезпечення витрат і перетворюються на активний стратегічний ресурс, що визначає глибину та напрям інноваційного розвитку. Водночас, зазначимо, що у працях більшості авторів питання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств розглядається переважно на мікрорівні, поза цілями і проблемами національної економіки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАНЬ)

Метою статті є визначення ролі фінансів підприємств у їх інноваційному розвитку в контексті реалізації цілей державної промислової політики. У роботі розглянуто як внутрішні, так і зовнішні фінансові механізми підтримки інновацій з урахуванням поточних викликів і обмежень національного економічного середовища.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах сучасної економіки впровадження інновацій у господарську діяльність суб'єктів господарювання є об'єктивною необхідністю, що закономірно зумовлює потребу у фінансовому забезпеченні процесів їх розробки та освоєння. Очевидною є емпірична залежність: чим вищим є очікуваний економічний ефект від впровадження інновації в перспективі, тим значнішими мають бути поточні інвестиційні витрати на етапі її розробки та реалізації.

Аналіз практики інвестування в інноваційні проекти свідчить про те, що ефективність інвестиційної діяльності визначається не лише обсягом вкладених коштів, а насамперед стратегічною значущістю обраного напрямку фінансування. Досвід успішних господарюючих суб'єктів показує, що найбільшу віддачу забезпечують ті інноваційні проекти, які спрямовані на посилення конкурентоспроможності підприємства шляхом формування унікальних компетентностей, недоступних для швидкого копіювання з боку конкурентів. Саме такі інновації створюють умови для отримання монопольного доходу протягом певного періоду та слугують джерелом сталого економічного зростання. Відповідно, у процесі прийняття інвестиційних рішень доцільно акцентувати увагу не лише на фінансових параметрах, а й на потенціалі інновації щодо формування довгострокових пріоритетам сучасної економічної політики, зокрема інноваційно орієнтованій парадигмі промислового розвитку, що формується у провідних країнах світу. Промислова політика розвинених країн у контексті переходу до нового технологічного укладу спрямована на створення сприятливих умов для розвитку інноваційної діяльності, зокрема шляхом удосконалення та підтримки фінансових інструментів державного стимулювання. Такі інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні стабільного інвестиційного потоку до високотехнологічних секторів економіки [2, с. 289—300].

У теоретичному вимірі інвестиційне забезпечення інновацій охоплює широкий спектр джерел: державні бюджетні асигнування всіх рівнів, іноземні інвестиції, власні фінансові ресурси підприємств, а також тимча-

сово вільні кошти, акумульовані як у корпоративному секторі, так і в домогосподарствах. У практичній площині можливості бюджетного фінансування інноваційної діяльності значною мірою обмежуються фіскальними можливостями держави. Крім того, параметри державного інвестування — зокрема його обсяги, пріоритетні напрями та форми реалізації — варіюються залежно від соціально-економічної ситуації, політичної стабільності та стратегічних цілей країни.

У країнах із розвинутою економікою державна підтримка науково-технічного прогресу є комплексною, довгостроковою та системно організованою. Як правило, фінансування інноваційних проектів відбувається на конкурсних засадах з урахуванням національних пріоритетів, включаючи потреби безпекового та оборонного сектору. Показовим у цьому контексті є приклад Японії, де на конституційному рівні закріплено норму про обов'язкове спрямування не менше 3% вартості валового внутрішнього продукту на фінансування фундаментальних наукових досліджень [3].

Іноземний капітал, спрямований на інноваційну діяльність, надходить через різноманітні канали: від масштабних міжурядових і міждержавних програм, що стимулюють науково-технічний та економічний прогрес, до приватних вкладень міжнародних фінансових організацій і окремих підприємств. Вагому роль на глобальному фінансовому ринку відіграють такі структури, як Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) і Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), які активно підтримують інноваційні проекти. Так, МБРР фінансував інноваційні ініціативи у сфері "зеленої" енергетики, цифровізації державного управління та сталого міського розвитку в країнах, що розвиваються. Зокрема, в Україні за підтримки МБРР реалізується проект "eHealth" — електронної системи охорони здоров'я, спрямований на підвищення прозорості й ефективності роботи галузі. ЄБРР виступає важливим партнером у трансформації енергетичного сектору, розвитку малого і середнього бізнесу, який впроваджує інноваційні технології.

Привабливими для іноземних інвесторів залишаються сировинні та переробні галузі промисловості. Ці сектори не потребують значних стартових капіталовкладень, а конкурентоспроможність їхньої продукції (сировини, заготовок, напівфабрикатів) часто досягається без впровадження передових технологій. Це дозволяє інвесторам отримувати швидкі результати, оминаючи складні й витратні інноваційні процеси. Наприклад, аграрний сектор України стабільно приваблює іноземних інвесторів завдяки високій родючості ґрунтів і відносно низькій собівартості виробництва зернових. Наприклад, компанії із Саудівської Аравії, Об'єднаних Арабських Еміратів або уже активно інвестують, або планують інвестувати у вирощування й експорт пшениці, кукурудзи, ячменю та олійних культур [4—6].

Власні фінансові ресурси залишаються домінуючим джерелом забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Основним внутрішнім джерелом фінансування інноваційних проектів виступає прибуток, сформований у результаті здійснення всіх видів господарської діяльності. Чистий прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після виконання податкових зобов'язань, може бути повністю спрямований на інве-

ствання у власний розвиток. Для високорентабельних підприємств такий підхід є ефективним механізмом самофінансування, що забезпечує фінансову незалежність та знижує ризики, пов'язані із залученням зовнішніх джерел капіталу. Водночас доцільно враховувати, що із чистого прибутку також формуються важливі внутрішні фонди підприємства — резервний, стимулюючий, соціальний та ін. Таким чином, повне або переважне використання чистого прибутку на цілі інноваційного інвестування може зумовлювати певні обмеження у фінансуванні інших статей витрат, зокрема виплат дивідендів акціонерам або преміювання персоналу, що вимагає ретельного стратегічного планування.

Наявність прибутку є критично важливою, але не вичерпною умовою для того, щоб підприємство могло самостійно фінансувати свої інвестиційні проекти. Для цього потрібен достатній обсяг чистого прибутку, який би дозволив спрямовувати частину доходів на інноваційний розвиток без залучення зовнішніх ресурсів. Лише за умов високої рентабельності компанія може ефективно інвестувати у власні ініціативи, забезпечуючи конкурентоспроможність і зростання. Водночас це вимагає стратегічного балансу для збереження фінансової стабільності і покриття поточних потреб підприємства. Так, за концепцією Є. Бріггема та М. Ерхардта для того, щоб організація могла перетворювати в інвестиції, сформовані з прибутку, принаймні 10% свого валового продукту, її чистий прибуток має становити не менше 20% від обсягу цього продукту. Такий рівень рентабельності слід вважати мінімально необхідним для забезпечення інвестиційного самофінансування [7].

Одним із найбільш стабільних і цільових джерел внутрішнього фінансування інноваційної діяльності підприємств виступають амортизаційні відрахування. Вони обов'язково нараховуються відповідно до встановлених норм на всі види основних засобів, що використовуються у виробництві, та включаються до собівартості готової продукції. Ці кошти за своєю сутністю мають інвестиційний характер, адже призначені для відшкодування зносу основного капіталу. Втім, варто враховувати, що амортизаційні відрахування водночас збільшують витрати підприємства, що неминуче впливає на підвищення ціни продукції. Це, у свою чергу, може негативно позначатися на попиті та обсягах реалізації. Окрім того, їхню інвестиційну природу слід розглядати з певною часткою умовності, оскільки амортизаційні ресурси зазвичай не здатні забезпечити розширене відтворення виробничих потужностей.

У числі внутрішніх джерел інвестиційного забезпечення підприємств також доцільно виокремити пайові, засновницькі та інші види внесків, які можуть мати як грошову, так і майнову форму. Йдеться, зокрема, про інвестиції з боку засновників, працівників або інших учасників господарської діяльності у вигляді придбання акцій, передачі матеріальних цінностей, устаткування, інтелектуальних продуктів тощо, що набувають статусу інвестиційних ресурсів. Такі вкладення можуть здійснюватися як на безоплатній основі, наприклад, у формі добровільних внесків, так і на відплатних засадах із подальшою виплатою дивідендів або відсотків. Незалежно від форми, ці ресурси зберігають інвестиційну спрямованість, оскільки сприяють розвитку вироб-

ничої інфраструктури, посиленню інноваційного потенціалу та підвищенню загальної конкурентоспроможності підприємства.

Залучення таких внутрішніх інвестиційних ресурсів має стратегічне значення, оскільки дозволяє підприємству уникнути залежності від зовнішнього фінансування, зберігаючи автономність у прийнятті управлінських рішень. Наприклад, пайові внески членів виробничих кооперативів або акціонерні інвестиції співробітників можуть бути ефективно використані для оновлення технологічного обладнання, впровадження цифрових рішень або розширення ринкових горизонтів. Більше того, участь працівників у формуванні капіталу підприємства сприяє їхній залученості до корпоративного управління, зміцненню організаційної ідентичності та формуванню стійкої моделі розвитку, орієнтованої на довгострокову ефективність і відповідальне ведення бізнесу.

До зовнішніх джерел формування інвестиційного капіталу в грошовій формі належить і середньо- та довгострокове банківське кредитування. Інвестиційні кредити, що надаються фінансово-кредитними установами, передбачають укладання договору із чітко визначеним строком повернення, відсотковою ставкою та відповідним забезпеченням, що слугує гарантією виконання зобов'язань позичальника.

У світовій фінансовій практиці банківські інвестиційні кредити є традиційним та ефективним механізмом залучення коштів для реалізації масштабних інфраструктурних, виробничих чи інноваційних проектів. Особливо зручною формою такого фінансування є кредитна лінія — форма відновлюваного кредиту, за якої позичальник має змогу багаторазово користуватися позиковими коштами в межах встановленого ліміту, що надає гнучкість і стабільність у фінансуванні інвестиційного процесу. Так, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) неодноразово відкривав кредитні лінії для розвитку транспортної та енергетичної інфраструктури країн-членів ЄС. Наприклад, у Польщі за рахунок такої кредитної лінії планується профінансувати модернізацію залізниці [8]. В Україні аналогічні механізми застосовувалися для реалізації інфраструктурних проектів у партнерстві з міжнародними фінансовими інституціями. Це стосується відновлення у результаті російської збройної агресії пошкодженого майна "Укрзалізниці", "Укрпошти" [9-11].

Однак в умовах макроекономічної нестабільності, характерної для України, а також високих ризиків неплатоспроможності суб'єктів господарювання, більшість комерційних банків виявляють обережність у наданні довгострокових позик. Така кредитна обережність зумовлена високим рівнем фінансових ризиків, включаючи загальний "туман війни", та, відповідно, перманентні інфляційні коливання, нестабільність валютного ринку та обмежену гарантійну спроможність підприємств. Крім того, висока вартість кредитних ресурсів, яка відображається у значних процентних ставках, суттєво підвищує загальну вартість інвестиційного проекту та може зменшити його економічну доцільність у довгостроковій перспективі.

Слід зазначити, що інвестиційне кредитування підприємств з боку комерційних банків в Україні досі

не набуло широкого розповсюдження. Це зумовлено низкою фундаментальних чинників, які істотно обмежують доступ суб'єктів господарювання до довгострокових фінансових ресурсів. Перш за все, ключовою умовою ефективності інвестиційного кредиту є перевищення очікуваного прибутку від реалізації інвестиційного проєкту над сумарними витратами на обслуговування кредиту, включно з банківськими процентами. Проте за умов надзвичайно високих процентних ставок як за гривневими, так і за валютними позиками, досягнення необхідного рівня прибутковості є малоімовірним для переважної більшості українських підприємств, особливо в реальному секторі економіки.

Другим вагомим стримувальним фактором виступає консервативна кредитна політика самих банків. Комерційні фінансові установи, оперуючи обмеженим капіталом, вважають за краще спрямовувати кошти не на фінансування виробничої діяльності чи інноваційних ініціатив, а на інструменти зі швидким обігом — зокрема, спекулятивні операції із цінними паперами, іноземною валютою або фінансовими деривативами, які забезпечують вищу ліквідність та менший ризик у короткостроковій перспективі [12].

Окрему проблему становить стратегічна нестабільність, зумовлена триваючими воєнними діями на території України. Військові ризики істотно впливають на інвестиційний клімат, формуючи високу ступінь невизначеності щодо збереження активів, безперервності виробничих процесів і платоспроможності позичальників. Банки, діючи в умовах підвищеної геополітичної турбулентності, виявляють ще більшу обережність щодо довгострокових вкладень, уникаючи проєктів із підвищеним ризиком втрат через можливу ескалацію бойових дій, руйнування інфраструктури чи введення надзвичайних обмежень з боку держави. У фокусі банків залишаються переважно короткострокові кредитні продукти з низьким ризиком, а не стратегічне фінансування економічного зростання. Відсутність механізмів державного гарантування інвестицій, зокрема в умовах війни, ще більше знижує мотивацію банків до участі в інвестиційних процесах.

Таким чином, без формування сприятливого інституційного середовища, зниження воєнних і макроекономічних ризиків, а також розвитку інструментів державної підтримки, розширення інвестиційного кредитування залишатиметься складним і обмеженим завданням для української банківської системи. У цьому контексті вагома роль належить ефективній промисловій політиці, яка повинна бути спрямована не лише на структурну трансформацію національної економіки, а й на створення умов для фінансової підтримки пріоритетних секторів, зокрема через механізми державних гарантій, компенсацій процентних ставок, залучення міжнародного фінансування. Розвиток таких інструментів є важливою передумовою формування сучасного промислового ландшафту, здатного генерувати інвестиційний попит та забезпечувати економічне зростання.

Сучасні умови розвитку економіки потребують гнучких підходів до фінансування інновацій, у зв'язку із чим дедалі більшого значення набувають альтернативні механізми залучення капіталу. Одним із таких є механізм лізингу — можливість користування високовартісним

обладнанням без необхідності його одноразової купівлі. У цьому випадку спеціалізовані компанії самостійно здійснюють придбання техніки й передають її підприємству в користування на тривалий період, зберігаючи за собою право власності. Після завершення терміну договору лізингоодержувач має можливість викупити обладнання за залишковою вартістю або повернути його лізингодавцю. Протягом усього строку використання обладнання орендар сплачує регулярні платежі, які включають амортизаційні витрати та прибуток лізингодавця. Використання цього механізму дозволяє підприємствам оновлювати технічну базу без значних початкових капіталовкладень.

Коли ж бракує коштів для реалізації інноваційного проєкту, компанії можуть звертатися до банківських структур із проханням про фінансову підтримку в нестандартному форматі. У цьому разі може використовуватись механізм форфейтингу, який дозволяє отримати відтермінування платежів за зобов'язаннями. Підприємство оформлює боргові документи, які згодом викупує банк, надаючи тим самим гарантії виконання фінансових зобов'язань що мінімізує ризики та забезпечує більшу передбачуваність інвестиційного процесу. У міжнародній практиці форфейтинг для фінансування експортних операцій використовувала Japan Glass Company [13]. Компанія продавала свої експортні вимоги форфейтору, що дозволяло отримувати негайні кошти та зменшувати ризики, пов'язані з платоспроможністю покупців. Це сприяло підвищенню конкурентоспроможності компанії на міжнародному ринку.

Окреме місце в системі інноваційного фінансування посідає модель франчайзингу, що базується на передачі успішної бізнес-концепції з метою її масштабування через залучення партнерського капіталу. Це дозволяє не лише поширювати новітні розробки, а й одночасно створювати умови для залучення нових учасників до інноваційного середовища. В основі такого підходу знаходиться симбіоз фінансової вигоди та розширення ринкової присутності, що сприяє швидкому відтворенню інновацій у різних регіонах та галузях [14].

Отже, сучасне інноваційне фінансування дедалі частіше відходить від класичних банківських позик, натомість спираючись на більш гнучкі, ефективні та партнерські форми співпраці, які враховують обмеженість ресурсів, ризики та необхідність швидкої адаптації до мінливих ринкових умов. Таким чином, фінансування інноваційної діяльності може здійснюватися як за рахунок власних коштів суб'єкта господарювання, так і шляхом залучення позикових ресурсів. У процесі розробки та реалізації інновацій головну роль відіграє ринок капіталу, який виступає не лише джерелом фінансових ресурсів, а й своєрідним індикатором суспільного визнання інновації. За відсутності належного фінансового забезпечення життєвий цикл інновації, як правило, не виходить за межі початкової ідеї.

Ефективне впровадження інновацій вимагає не лише наукової або технологічної новизни, а й переконливої економічної обґрунтованості. Здатність проєкту привернути інвесторів значною мірою залежить від очікуваного рівня доходності, строків повернення вкладених коштів, фінансової стійкості та масштабу необхідного капіталу. Саме фінансово-економічні характеристики

проєкту, нарівні з його інноваційністю, визначають його перспективи в умовах сучасної ринкової економіки. Таким чином, конкурентоспроможність інновації сьогодні оцінюється не лише за її змістовним наповненням, а й за здатністю створювати економічну цінність у визначені часові горизонти.

У процесі залучення стратегічного інвестора — зокрема фінансово-кредитної установи, здатної забезпечити фінансування як на етапі розробки, так і впровадження інновацій — першочергового значення набувають саме економічні показники проєкту. Інформація, яка циркулює на ринку інновацій, зазвичай містить не лише загальні відомості щодо цілей нововведення, але й детальну фінансову інформацію: обсяг необхідних інвестицій, прогнозований рівень доходності, а також очікуваний строк повернення вкладених коштів. Такий інформаційний мінімум дає змогу потенційним інвесторам оперативніше оцінити доцільність участі в інноваційному проєкті.

На інвестиційну привабливість інновацій впливає низка факторів, які умовно поділяються на дві основні групи: економічні та позаекономічні. У більшості випадків вирішальне значення мають фінансові параметри — насамперед висока прибутковість, фінансова стійкість проєкту та прийнятні строки окупності. Водночас існують ситуації, коли інноватор змушений реалізовувати проєкт, попри його очевидну економічну невигідність. Прикладом можуть слугувати екологічні ініціативи, що здебільшого не передбачають прямого фінансового зиску. Проте великі компанії, які прагнуть підтримувати позитивний публічний імідж, активно інвестують у подібні проєкти, розглядаючи їх як інструмент формування репутаційного капіталу.

Схожа логіка спостерігається і в сучасних умовах війни в Україні, коли низка технологічних компаній ініціює або підтримує інноваційні розробки у сфері оборонної промисловості, зокрема у виробництві безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Незважаючи на обмежений прибуток або навіть відсутність безпосередньої комерційної вигоди, підприємства свідомо інвестують у створення новітніх зразків дронів для потреб Збройних сил України. У подібних випадках рушієм інновацій виступають не лише економічні міркування, а й соціальна відповідальність, патріотична мотивація та бажання підвищити репутаційний капітал компанії як активного учасника національного спротиву [15]. Інвестиції в оборонні інновації демонструють, що позаекономічні чинники можуть мати вирішальне значення в ухваленні інвестиційних рішень, особливо в умовах суспільно важливих викликів.

Серед позаекономічних чинників, які також суттєво впливають на інвестиційну привабливість інновацій, варто виділити галузеву специфіку як самого проєкту, так і організації-ініціатора. Навіть технологічно досконалий та економічно обґрунтований інноваційний продукт може не отримати підтримки, якщо компанія-розробник не має достатнього досвіду в тій галузі, де передбачається впровадження. Окрім того, не менш важливим критерієм для потенційних інвесторів виступає імідж і ділова репутація інноватора, що може як підвищити довіру до проєкту, так і зумовити його відхилення незалежно від внутрішніх переваг.

Інвестиційна привабливість інноваційного проєкту з економічної точки зору формується під впливом як внутрішніх характеристик інновації, так і зовнішніх фінансових умов. До внутрішніх чинників, що безпосередньо впливають на ухвалення інвестиційних рішень, належать очікувана рентабельність інвестицій, термін реалізації проєкту, рівень ризику, обсяг необхідних ресурсів, а також прогнозована динаміка грошових потоків. Ці параметри дозволяють інвесторові оцінити ефективність вкладення капіталу та ймовірність отримання прибутку в межах заданого горизонту планування. Разом з тим, не менш важливим аспектом є умови залучення фінансових ресурсів: їхня доступність, структура капіталу (співвідношення власних і позикових коштів), вартість фінансування, гнучкість фінансових інструментів і наявність інституційної підтримки. Роль джерел фінансування — чи йдеться про внутрішні нагромадження підприємства, кошти венчурних фондів, державну підтримку чи банківське кредитування — визначальна не лише для старту, а й для сталого розвитку інновації на всіх етапах її життєвого циклу.

Очевидно, що мотивація інноваційної активності значною мірою залежить від типу фінансування. Реалізація інновації за рахунок власних коштів, як правило, передбачає більшу автономію у прийнятті управлінських рішень, однак супроводжується обмеженими фінансовими можливостями та вищим рівнем ризику для ініціатора. У випадку використання залучених ресурсів виникає потреба у дотриманні вимог інвесторів або кредиторів, що, з одного боку, обмежує гнучкість інноватора, а з іншого — забезпечує більшу фінансову спроможність, пришвидшує реалізацію задуму та підвищує масштабність інноваційного впровадження.

Таким чином, інвестиційна привабливість інновації є результатом складної взаємодії її внутрішнього потенціалу та зовнішнього фінансового середовища, що в сукупності формує обґрунтовану інвестиційну стратегію й визначає перспективи комерціалізації інноваційної ідеї. Комплексна оцінка цих факторів дає змогу забезпечити обґрунтоване стратегічне планування, підвищити шанси на успішну реалізацію інноваційного проєкту та забезпечити сталу інноваційну динаміку в сучасних умовах ринкової економіки.

Наголосимо, що фінансові ресурси суб'єктів господарювання відіграють суттєву роль у реалізації інноваційного розвитку як практичного втілення стратегічних орієнтирів державної промислової політики. Забезпечення фінансової автономії підприємств дозволяє їм не лише адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, а й формувати власну інноваційну стратегію, зорієнтовану на технологічне оновлення, підвищення продуктивності та вихід на нові ринки. Фінансово спроможні компанії мають змогу активно інвестувати в дослідження, дослідно-конструкторські розробки, впровадження сучасного обладнання та цифрові рішення, що безпосередньо відповідає цілям національного промислового оновлення.

У цьому контексті особливого значення набуває синергія між фінансовими можливостями підприємств і державними інструментами підтримки. Надання податкових пільг, доступ до пільгового кредитування, цільових фондів інноваційного розвитку та механізмів дер-

жавно-приватного партнерства створює умови для мобілізації внутрішніх ресурсів бізнесу у пріоритетні напрями промислової політики. Це дозволяє перетворити фінанси суб'єктів господарювання на інструмент державного стратегічного впливу — коли інноваційна активність бізнесу підсилює реалізацію загальноекономічних завдань, зокрема модернізацію виробництва, зниження енергозалежності та розширення експорту.

Таким чином, фінансовий потенціал суб'єктів господарювання є не лише умовою індивідуального економічного зростання, але й потужним важелем реалізації промислової політики держави. Його ефективне використання дозволяє конвертувати підприємницьку ініціативу в системні інноваційні зміни, що охоплюють як виробничу, так і інституційну площини. За умови координації зусиль бізнесу та держави фінансові ресурси підприємств можуть стати основою нової індустріалізації — такої, що спирається на інтелектуальний капітал, екологічну ефективність та глобальну конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансові ресурси суб'єктів господарювання відіграють головну роль у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств, особливо в умовах обмеженого доступу до зовнішніх джерел фінансування. Саме наявність власного фінансового потенціалу дозволяє підприємствам оперативно реагувати на потреби ринку, інвестувати в оновлення технологій та впроваджувати нові продукти.

У контексті реалізації промислової політики держави фінанси підприємств слугують важливою передумовою досягнення її цілей — зокрема, модернізації виробничих потужностей, розвитку високотехнологічних секторів та підвищення загальної конкурентоспроможності національної економіки. Використання власних фінансових ресурсів на інноваційні цілі сприяє зменшенню залежності від зовнішнього капіталу та забезпечує більшу стійкість підприємств до економічних коливань.

Отже, підтримка фінансової спроможності суб'єктів господарювання, у тому числі через податкові стимули, державні програми співфінансування та розвиток інструментів реінвестування прибутку, має стати одним із пріоритетних напрямів державної промислової політики. Це дозволить активізувати внутрішні джерела інноваційного розвитку та посилити роль бізнесу у структурній трансформації національної економіки.

Таким чином, власні фінансові ресурси залишаються домінуючим джерелом забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Основним внутрішнім джерелом фінансування інновацій є нерозподілений прибуток, який за умови ефективного управління може бути спрямований на модернізацію виробничих потужностей, розробку нових продуктів, впровадження цифрових технологій тощо. Водночас обмеженість обсягів прибутку, особливо в умовах економічної нестабільності, обмежує можливості підприємств щодо реалізації капіталомістких інноваційних проєктів. До того ж, частина підприємств змушена використовувати прибуток пере-

важно для забезпечення поточної діяльності, а не для стратегічних інвестицій. Саме тому важливим є створення сприятливих умов для накопичення власного капіталу, включаючи податкові стимули, пільгові умови для інноваційних підприємств і сприяння реінвестуванню прибутку у високотехнологічні напрями. Інституційна підтримка з боку держави може відігравати вирішальну роль у мобілізації внутрішніх ресурсів підприємств і спрямуванні їх на інноваційний розвиток відповідно до цілей промислової політики.

У сучасних умовах розвитку економіки ефективне фінансування інновацій вимагає відходу від традиційних банківських підходів та активного впровадження гнучких альтернативних механізмів залучення капіталу. Лізинг, форфейтинг, франчайзинг та інші партнерські форми співпраці дають змогу підприємствам реалізовувати інноваційні проєкти навіть за браку власних ресурсів, забезпечуючи технологічне оновлення та зниження фінансових ризиків. Усе це сприяє посиленню конкурентоспроможності як окремих компаній, так і національної економіки загалом.

Водночас інвестиційна привабливість інноваційного проєкту визначається не лише його технологічною новизною, а насамперед економічними характеристиками — рівнем рентабельності, строками окупності, фінансовою стійкістю, обсягом потрібного капіталу. На прийняття інвестиційних рішень також впливають позаекономічні чинники — соціальна значущість інновації, репутація розробника, галузева специфіка та мотиваційні аспекти, зокрема в умовах воєнного стану. Значну роль відіграє джерело фінансування: власні кошти забезпечують незалежність, тоді як залучені ресурси — масштабність і швидкість реалізації.

Таким чином, інноваційна активність і її фінансова підтримка є складною багатофакторною системою, в якій економічні вигоди, соціальна відповідальність і стратегічні цілі взаємодіють, формуючи нову парадигму інвестиційного мислення. Успішність інновації в сучасній економіці визначається здатністю створювати довгострокову цінність, бути фінансово життєздатною та суспільно значущою.

Література:

1. Кручиненко В. А. Стимулююче фінансування інноваційної діяльності. Вісник національного університету цивільного захисту України. Серія "Державне управління". № 1 (14) 2021. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13716>
2. Яковенко Л. І. Промислова політика в трансформаційній економіці. Полтава: "Скайтек", 2000. 314 с.
3. Japan — Research And Development Expenditure (% Of GDP). Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/japan/research-and-development-expenditure-percent-of-gdp-wb-data.html>
4. Мусса Ю. Яку роль відіграє аграрний сектор в партнерстві з Саудівською Аравією. URL: <https://agroportal.ua/blogs/kakuyu-rol-igraet-selskoe-khozyaistvo-v-partnerstve-s-saudovskoi-araviei>
5. Саудівська Аравія придбає ще одну аграрну компанію в Україні. URL: <https://www.agronom.com.ua/saudivska-araviya-prydbaye-shhe-odnu-agrarnu-kompaniyu-v-ukrayini/>

6. Україна та ОАЕ уклали Угоду про всеосяжне економічне партнерство. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2025/ukraine-and-the-uae-sign-a-comprehensive-economic-partnership-agreement>

7. Brigham, E.F. and Ehrhardt, M.C. (2013) Financial Management: Theory & Practice. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2055998>

8. ЕІВ надасть € 450 мільйонів на модернізацію залізниць в Польщі. URL: <https://www.railway.supply/uk/eib-nadast-e450-miljoniv-na-modernizacziyu-zalizniczi-v-polshhi/>

9. Кузьменко Ю. ЄБРР профінансує електровози "Укрзалізниці" й відновлення "Укрпошти". URL: <https://susplne.media/774459-getmancev-ebrr-profinansue-elektrovozi-ukrzaliznici-j-vidnovlenna-ukrposti/>

10. Укрпошта забезпечила безперебійність роботи своїх відділень завдяки допомозі ЄБРР. URL: <https://www.ukrposhta.ua/ua/news/58054-ukrposhta-zabezpechila-bezperebijnist-roboti-svoih-viddilen-zavdjaki-dopomози-brr>

11. ЄБРР відкрив "Укрзалізниці" кредитну лінію у 300 млн євро на купівлю електровозів. URL: https://cfts.org.ua/news/2024/12/19/ebrr_vidkriv_ukrzaliznitsi_kreditnu_liniyu_u_300 mln_evro_na_kupivlyu_elektrovoziv_81471

12. Комерціалізація інновацій в умовах Індустрії 4.0: монографія / за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Л. Ю. Сагер. Суми: Сумський державний університет, 2023. 385 с. URL: <http://dSPACE.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13303/1/Монографія%20-%20Комерціалізація%20інновацій%20в%20умовах%20індустрії%204.0.pdf>

13. Japan Glass Company Forfaiting Export Receivables Case Study solution. URL: https://www.247caseanalysis.com/case/Japan-Glass-Company-Forfaiting-Export-Receivables-44853-Case-Study-Solution?utm_source=chatgpt.com

14. Панченко В. А. Фінансово-ресурсне забезпечення реалізації програм розвитку підприємств авіаційної галузі. Бізнес Інформ. 2024. № 10. С. 302—308. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-302-308>

15. Український стартап Buntar Aerospace представив новітній розвіддрон для війська. (2024) #ШоТам. URL: https://shotam.info/ukrainskyy-startap-buntar-aerospace-predstaviv-novitniy-rozviddron-dlia-viyska/?utm_source=chatgpt.com

References:

1. Kruchynenko, V.A. (2021), "Stimulating financing of innovation activity", Seriya "Derzhavne upravlinnia" m vol. 1 (14), available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13716> (Accessed 25 May 2025).

2. Yakovenko, L.I. (2000), Promyslova polityka v transformatsijnij ekonomitsi [Industrial policy in a transformational economy], Skajtek, Poltava, Ukraine.

3. Trading economics (2025), "Japan — Research And Development Expenditure (% Of GDP)", available at: <https://tradingeconomics.com/japan/research-and-development-expenditure-percent-of-gdp-wb-data.html> (Accessed 25 May 2025).

4. Mussa, Yu. (2021), "What role does the agricultural sector play in partnership with Saudi Arabia", available at:

<https://agroportal.ua/blogs/kakuyu-rol-igraet-selskoekhozyaistvo-v-partnerstve-s-saudovskoi-araviei> (Accessed 25 May 2025).

5. agronom.com.ua (2024), "Saudi Arabia will acquire another agricultural company in Ukraine", available at: <https://www.agronom.com.ua/saudivska-araviya-prydbaye-shhe-odnu-agrarnu-kompaniyu-v-ukrayini/> (Accessed 25 May 2025).

6. BDO (2025), "Ukraine and the UAE have signed an Agreement on a comprehensive economic partnership", available at: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2025/ukraine-and-the-uae-sign-a-comprehensive-economic-partnership-agreement> (Accessed 25 May 2025).

7. Brigham, E.F. and Ehrhardt, M.C. (2013), "Financial Management: Theory & Practice", available at: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2055998> (Accessed 25 May 2025).

8. Railway Supply (2025), "EIB will provide € 450 million for railway modernization in Poland", available at: <https://www.railway.supply/uk/eib-nadast-e450-miljoniv-na-modernizacziyu-zalizniczi-v-polshhi/> (Accessed 25 May 2025).

9. Kuz'menko, Yu. (2024), "EBRD will finance electric locomotives of Ukrzaliznytsia and the restoration of Ukrposhta", available at: <https://susplne.media/774459-getmancev-ebrr-profinansue-elektrovozi-ukrzaliznici-j-vidnovlenna-ukrposti/> (Accessed 25 May 2025).

10. Ukrposhta (2024), "Ukrposhta ensures uninterrupted operation of its offices with the help of the EBRD", available at: <https://www.ukrposhta.ua/ua/news/58054-ukrposhta-zabezpechila-bezperebijnist-roboti-svoih-viddilen-zavdjaki-dopomози-brr> (Accessed 25 May 2025).

11. Center for Transport Strategies (2024), "EBRD opened a credit line of 300 million euros to Ukrzaliznytsia for the purchase of electric locomotives", available at: https://cfts.org.ua/news/2024/12/19/ebrr_vidkriv_ukrzaliznitsi_kreditnu_liniyu_u_300 mln_evro_na_kupivlyu_elektrovoziv_81471 (Accessed 25 May 2025).

12. Saher, L.Yu. (2023), Komertsializatsiia innovatsij v umovakh Industrii 4.0 [Commercialization of innovations in the conditions of Industry 4.0], Sums'kyj derzhavnyj universytet, Sumy, Ukraine, available at: <http://dSPACE.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13303/1/Monohrafiia%20-%20Komertsializatsiia%20innovatsij%20v%20umovakh%20industrii%204.0.pdf> (Accessed 25 May 2025).

13. 247 CaseAnalysis (2021), "Japan Glass Company Forfaiting Export Receivables Case Study solution", available at: https://www.247caseanalysis.com/case/Japan-Glass-Company-Forfaiting-Export-Receivables-44853-Case-Study-Solution?utm_source=chatgpt.com (Accessed 25 May 2025).

14. Panchenko, V.A. (2024), "Financial and resource support for the implementation of development programs for aviation enterprises", Biznes Inform, vol. 10, pp. 302—308. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-302-308>

15. #ShoTam (2024), "Ukrainian startup Buntar Aerospace presented the latest reconnaissance drone for the army", available at: https://shotam.info/ukrainskyy-startap-buntar-aerospace-predstaviv-novitniy-rozviddron-dlia-viyska/?utm_source=chatgpt.com (Accessed 25 May 2025).
Стаття надійшла до редакції 09.06.2025 р.